

Mažosios Lietuvos lietuvių raštijos veikėjų ir kiti jubiliejai 2023-ieji metai

- 145 m., kai Naujakiemyje (Pilkalnio aps.) gimė [1878 m.] **Albertas Storosta** – Mažosios Lietuvos pedagogas, kompozitorius, dainininkas, vargonininkas. Vydūno brolis. Mirė 1905 m.
- 150 m., kai gimė [1873 m.] **Friedrich Imma** – Batakių evangelikų liuteronų parapijos kantorius (1899-1910 m.), pirmasis vertėjas iš latvių kalbos. Išvertė į lietuvių kalbą ir išleido J.V. Sakranovičiaus (Zakranovičs Janis Vilhelms) „Dievo tarnas dr. Martins Lutėrus“ (1905 m.) ir V. Plutės (Plutte, V., tikr. Olavs Vilis) „Švento rašto nusidavimai“ (t. y. istorija, 1907 m. ir 1926 m. (2 leidimai)). Įsteigė Blaivystės draugiją. Mirė 1910 m. Batakiuose (Gerviečiuose), palaidotas parapijos Mažintų kapinėse.
- 155 m., kai gimė [1868 m.] **Karlas Janzas** – muzikos mokytojas, kompozitorius. Harmonizavo lietuvių liaudies dainas ir giesmes, kuriomis papildė Mažosios Lietuvos lietuvių giedotojų draugijų repertuarą. Mirė XX a. pr.
- 160 m., kai gimė [1863 m.] **Francas Oskaras Tecneris** – vokiečių etnografas, K. Donelaičio archyvo tyrinėtojas. Su žmona išvertė į vokiečių kalbą 70 lietuviškų dainų (1897 m.). Mirė 1919 m.
- 165 m., kai gimė [1858 m.] **Albertas Cvekas (Zweck)** – vokiečių istorikas. Luizės gimnazijos vyriausiasis mokytojas. Mažosios Lietuvos kraštotyrininkas, išleido knygą „Lietuva. Kraštotyra ir etnologija“ (1898). Mirė po 1916 m.
- 175 m. kai Jurbarke (Įsruties aps.) gimė [1848 m.] **Martynas Keturakaitis** – Tauragės kunigas (1883-1892 m.), knygnešys, liuteroniško turinio raštų parengėjas. Mirė 1911-03-15 Collinsvillėje (JAV).
- 225 m. kai gimė [1798 m.] **Karolis Eduardas Cigleris** – leksikografas, vertėjas, prekiautojas lietuviškomis knygomis. Mirė 1881 m.
- 240 m., kai Gastose gimė [1783 m.] **Endrikis Budrius** – Mažosios Lietuvos literatas, tautosakos rinkėjas, kanklių meistras, vargonininkas, mokytojas. Mirė 1852 m. Bredūnuose, netoli Pilupėnų.
- 380 m., kai Laukiškoje gimė [1643 m.] **Frydrichas Partatijus** – evangelikų liuteronų kunigas, Mažosios Lietuvos raštijos darbuotojas, vertė į lietuvių kalbą ir pats eiliavo giesmes, lygino lietuvių kalbą su graikų kalba (surado apie 400 žodžių, tariamai kilusių iš graikų kalbos). Mirė 1687 m. ar 1688 m. Įsrutyje.
- 405 m., kai Klaipėdoje gimė [apie 1618 m.] **Vilhelmas Martinis** – Rytų Prūsijos lietuvių raštijos darbuotojas, evangelikų liuteronų kunigas. Mirė 1671 m. Verdainėje.

- 470 m., kai Bartuose gimė [apie 1553 m.] **Mykolas Sapūnas (Sappun)** – evangelikų liuteronų kunigas, Mažosios Lietuvos raštijos darbuotojas, spėjamas 1573 m. postilės perrašinėtojas. Mirė 1630 m. Pilupėnuose.
- 490 m., kai Tiuringijoje gimė [1533 m.] **Jonas Hopperis vyresnysis** – evangelikų liuteronų kunigas, vienas iš Jono Bretkūno „Biblijos“ vertimo (1590) korektorių. Su J. Sperberiu 1590 m. sudarė Įsruties vyskupijos lietuvių parapijų bei kaimų sąrašą. Mirė 1593 m. Įsrutyje.
- 750 m., kai nužudytas [1273 m.] **Herkus Mantas** – Didžiojo prūsų sukilimo (1260-1274 m.) vadas prieš kryžiuočius.

2023 m. sausis

- 335 m., kai gimė [1688-01-01] **Vilhelmas Vilkas (Wilcke)** – Klaipėdos Šv. Jono evangelikų liuteronų bažnyčios kunigas (1709-1745), Vitenbergo universiteto filosofijos dr. Mirė 1745 m.
- 135 m., kai gimė [1888-01-01] **Adomas Mika** – pedagogas, publicistas, spaudos darbuotojas. Mirė 1931 m.
- 240 m., kai Joneikiškėje (Pakalnės aps.) mirė [1783-01-06] **Kristijonas Lovynas** – vertėjas, giesmių eiliuotojas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo, kunigavo. Išvertė religinės ir didaktinės literatūros („Evangeliškas malonės davadas...“, 1768 m.; „Pamokinimas apie užauginimą vaikų“, 1782 m.), sueiliavo giesmių, buvo parengęs jų rinkinį. Gimė 1721-12-15 Barštyne.
- 250 m., kai Rusnėje mirė [1773-01-12] **Jonas Braškys**, 1737-1740 m. vertęs į lietuvių kalbą Prūsijos valdžios įsakus. Baigė Karaliaučiaus universitetą, mokytojavo, kunigavo. Gimė 1714-07-27 Želvoje (Įsruties aps.).
- **100 m., kai lietuvių sukilėliai užėmė [1923-01-15] Klaipėdą – ši data (Klaipėdos krašto sukilimas) yra viena iš šešių pačių svarbiausių Lietuvos istorijoje, nes Lietuva atgavo uostą prie Baltijos jūros.**
- 155 m., kai gimė [1868-01-20] **Justinas Zubrickas** – poetas, visuomenės veikėjas. Mirė 1925 m.
- 300 m., kai Mozūrijoje (dabar Lenkija) gimė [1723-01-23] **Povilas Šrederis** – giesmių eiliuotojas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Jo giesmių pateko į G. Ostermeyerio ir K. Milkaus giesmynus. Mirė 1796-12-07 Balėtuose (Darkiemio aps.).
- 150 m., kai Kaukėnuose mirė [1873-01-25] **Karolis Leopoldas Frydrichas Neisas**, rengęs religinę literatūrą („Pamokinimas apie maldą“, 1854 m.; „Evangeliškos mišknygos“, 1856 m., ir kt.), teikęs medžiagą G. Nesselmanno žodynui, redagavęs „Nusidavimus apie evangelijos praplatinimą...“. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Gimė 1814-05-05 Stalupėnuose.

- 135 m., kai gimė [1888-01-26] **Jonas Valaitis** – spaudos darbuotojas, publicistas, politinis veikėjas.
Mirė 1984-01-05.
- 95 m., kai Duselninkuose (Alytaus raj.) gimė [1928-01-28] **Kostas Kaukas** – rašytojas.

2023 m. vasaris

- 425 m., kai Karaliaučiuje gimė [1598-02-03] **Kristupas Vilkas** – poetas, J. Bretkūno vaikaitis. Studijavo Karaliaučiaus universitete, dirbo archyvaru, mokytojavo. Parašė vokiškų eilėraščių, kurių viename įterpė lietuviškų eilučių (1640 m.).
Mirė 1647-11-02 Karaliaučiuje.
- 125 m., kai Laugaliuose (Pagėgių aps.) gimė [1898-02-05] **Martynas Emilis Nauburas** – pedagogas, kultūros veikėjas, mokytojavo Klaipėdoje. 1930-1939 m. dirbo Klaipėdos kraštotyros muziejaus direktoriumi. Parašė daug straipsnių Mažosios Lietuvos istoriniais ir etnografiniais klausimais.
Mirė 1973-08-17 Čikagoje.
- 120 m., kai Katenhofe (Lenkija) gimė [1903-02-11] **Viktoras Falkenhanas** – vokiečių kalbininkas, Humboldtų universitete dėstė lietuvių kalbą. Išleido monografiją apie Bretkūną, vokiškai sukūrė novelių apie jį. Parašė straipsnių apie lietuvių literatūrą enciklopediniam žodynui, išvertė į vokiečių kalbą liaudies pasakų.
Mirė 1987-04-16 Berlyne.
- 115 m., kai gimė [1908-02-12] **Petras Gintalas** – dramaturgas, žurnalistas, literatas, kultūros ir politikos veikėjas. Poemoje „Gintaro krantas“ aprašė Lietuvos pajūrio istoriją nuo kovų su kryžiuočiais iki sovietmečio.
Mirė 1971 m.
- 115 m., kai gimė [1908-02-15] **Vincas Vileišis** – istorikas, ekonomistas, žurnalistas, parašęs veikalą „Tautiniai santykiai Mažojoje Lietuvoje ligi Didžiojo karo istorijos ir statistikos šviesoje“ (1953 m.).
Mirė 1943 m..
- 335 m., kai Dovydėliuose (Įsruties aps.) gimė [1688-02-17] **Fabijonas Ulrichas Glazeris** – giesmių eiliuotojas, vertėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Sueiliavo giesmių, išleido jų rinkinį „Kelios nobažnos giesmės...“, 1736 m., kartu su J. Berendu.
Mirė 1747-11-07 Didlaukiuose (Įsruties aps.).
- **90 m., kai pašventinta [1933-02-19] Pagėgių evangelikų liuteronų bažnyčia. Po II pas. karo parapija porą metų meldėsi bažnyčioje, kol 1948-06-30 pastatas buvo atimtas ir jame įrengtas grūdų sandėlis, vėliau kino teatras „Komjaunuolis“; 1989 m. atsikūrusi Pagėgių parapija vėl meldžiasi senojoje bažnyčioje.**
- 315 m., kai Gumbinėje mirė [1708-02-21] **Mykolas Merlinas**, išleidęs lotynų kalba traktatą „Pagrindinis lietuvių kalbos principas“ („Principium primum in lingua Lithvanica“), 1706). Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo, kunigavo.
Gimė 1641-12-19 Oberslebene (Vokietija).

- 155 m., kai Bokeliuose (Pakalnės aps.) gimė [1868-02-29] **Vilius (Vilhelmas) Steputaitis** – Mažosios Lietuvos visuomenės ir kultūros veikėjas, Prūsijos landtago deputatas (1913-1918 m.).
Mirė 1941-01-01.

2023 m. kovas

- 125 m., kai Antšyšiuose (Pagėgių aps.) gimė [1898-03-06] **Jurgis Stragys** – mokytojas, Mažosios Lietuvos kraštotyrininkas.
Mirė 1928 m. Klaipėdoje.
- 315 m., kai Skaisgiriuose mirė [1708-03-13] **Motiejus Vilhelmas Meisneris** – giesmių eiliuotojas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Parašė giesmių (kelios jų išspausdintos 1705 m. giesmyne).
Gimė 1664 m. prie Gumbinės.
- 125 m., kai Žem. Naumiestyje gimė [1898-03-19] **Kristupas Gudaitis** – gydytojas, Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios konsistorijos prezidentas (1938 m.), veikalo Kanadoje „Lietuviai evangelikai“ (1957 m.) ir kitų liuteroniško turinio raštų autorius.
Mirė 1972-07-26 Warrene (JAV).
- 455 m., kai Tepliuvoje mirė [1568-03-20] **Albrechtas Brandenburgietis** – paskutinysis „palaimintosios Mergelės Marijos vokiečių namų Jeruzalėje prieglaudos brolių ordino“ didysis magistras, Prūsijos kunigaikštis (1525-1568 m.), Reformacijos įtvirtintojas Prūsijoje, giesmės „Tebūna taip, kaip nori Jis“ autorius.
Gimė 1490-05-17 Ansbache (Vokietija).
- 100 m., kai gimė [1923-03-20] **Bronislava Liniauskienė** – poetė, pedagogė, Kretingos rajono Garbės pilietė.
- 205 m., kai Ragainėje mirė [1818-03-21] **Danielius Frydrichas Milkus** – vertėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Išvertė pamokslų brolio K. Milkaus „Mišknygoms“, dalyvavo polemikoje su G. Ostermeyeriu dėl lietuviškų giesmynių. Gimė 1739-01-11 Mielkiemyje.
- 155 m., kai Jonaičiuose (Šilutės raj.) gimė [1868-03-22] **Vydūnas (Vilius Storosta)** – dramaturgas, filosofas, publicistas, Tilžės lietuvių giedotojų draugijos vadovas. Baigęs Ragainės mokytojų seminariją, mokytojavo, vėliau studijavo Vokietijos universitetuose, dėstė Klaipėdos muzikos mokykloje. Parašė pjesių („Probočių šešėliai“, 1908 m.; „Amžina ugnis“, 1913 m.; „Pasaulio gaisras“, 1928 m., ir kt.), filosofinių, istorinių, publicistinių ir kt. darbų.
- 70, kai Detmolde (Vokietija) Vydūnas mirė [1953-02-20]. 1991 m. perlaidotas Bitėnuose (Pagėgių savivaldybė).

2023 m. balandis

- 130 m., kai gimė [1893-04-01] **Juozas Pronskus** – prozininkas, vertėjas, žurnalistas.
Mirė 1984-05-21.
- 320 m., kai Karaliaučiuje mirė [1703-04-04] **Bernardas Zandenas**, talkinęs S. Bitneriui verčiant NT. Kunigavo, profesoriavo Karaliaučiaus universitete.

Gimė 1636-10-04 Įsrutyje.

- 115 m., kai gimė [1908-04-05] **Ričardas Mironas** – kalbininkas, vertėjas, pedagogas. Mirė 1979-04-26.
- 115 m., kai Cintjoniškiuose (dabar Šilutė) mirė [1908-04-14] **Martynas Šernius** – vertėjas, spaustuvininkas ir leidėjas. Dirbo spaustuvėse Tilžėje ir Klaipėdoje. Išspausdino lietuviškų knygų ir kalendorių, leido „Lietuvišką ceitungą“, išvertė didaktinės vokiečių prozos. Gimė 1849-11-10 Voveriškiuose (Klaipėdos aps.).
- 85 m., kai Begėdžiuose (Šilutės aps.) gimė [1938-04-15] **Eva Erika Labutytė (Vanagienė)** – žymi Lietuvos grafikė, dramatiško Mažosios Lietuvos paveldo įprasminėja.
- 15 m. kai Vilniuje mirė [2003-09-18], palaidota Plikių kapinėse (Klaipėdos raj.).
- 410 m., kai Priekulėje mirė [1613-04-17] kunigas **Frydrichas Masalskis** – vienas iš J. Bretkūno Biblijos vertimo koreguotojų.
- ~ 465 m., kai gimė (apie 1558 m., Lietuvoje).
- 70 m., kai Klaipėdoje gimė [1953-04-23] **Vytautas Albertas Gocentas** – ekonomistas, knygis, lietuvininkų poetas, kraštotyrininkas, Mažosios Lietuvos kultūros ir rašties paveldo puoselėtojas, vienas tradicinių (nuo 2000 m.) „Sueigų pas Martyną Jankų“ Bitėnuose organizatorius.
- 190 m., kai Šaiptuose (Klaipėdos aps.) gimė [1833-04-23] **Jonas Pipiras** – religinės literatūros rengėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo Nidoje, Tauragėje, Klaipėdoje. Išleido keletą liuteroniškų giesmynų, lietuvių kalbos vadovėlį (1899 m.), parašė pamokslus „Mišios“ (1913 m.). Mirė 1912-03-29 Klaipėdoje, palaidotas Skaisgiriuose.

2023 m. gegužė

- 120 m., kai Labguvoje mirė [1903-05-01] **Jurgis Mikšas** – spaudos darbuotojas. Mokėsi Tilžės gimnazijoje, tarnavo valdiškose įstaigose. Redagavo „Aušrą“, leido „Nemuno sargą“. Gimė 1862?-03-18 Virkytuose (Šilutės aps.).
- 70 m., kai Pagėgiuose gimė [1953-05-01] **Marijus Šidlauskas** (iki 1998-04-08 – **Jonaitis**) – literatūros tyrinėtojas, kritikas, humanitarinių mokslų daktaras, vertėjas, pedagogas, Klaipėdos universiteto docentas, literatūrinės Ievos Simonaitytės premijos laureatas (2008 m.).
- 190 m., kai gimė [1833-05-05] **Friedrichas Vilhelmas Zybertas (Siebertas)** – Mažosios Lietuvos poligrafijos veikėjas. Jo įkurta spaustuvė veikė Šilutėje (1861-1922 m.) ir Klaipėdoje (1865-1944 m.). Mirė 1900-03-12 Klaipėdoje.
- 20 m., kai Bitėnų kapinaitėse pašventintas [2003-05-10] akmeninis paminklas – simbolinis altorius su atversta knyga - kunigui, poetui Kristijonui Donelaičiui.
- 180 m., kai Gaištautuose (Ragainės aps.) gimė [1843-05-17] **Vilius Bruožis** – literatas. Baigė Karaliaučiaus universitetą, dirbo gydytoju. Paskelbė antigermaniškų eilėraščių, publicistinių straipsnių. Mirė 1909-07-06 Tilžėje.

- 460 m., kai Ragainėje mirė [1563-05-21] **Martynas Mažvydas** – pirmosios lietuviškos knygos „Katekizmuso prasti žodžiai“ (1547 m.) parengėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo Ragainėje. Dar išleido „Giesmę šv. Ambraziejaus“ (1549 m.), „Formą krikštymo“ (1559 m.), parengė giesmyną „Giesmės krikščioniškos“ (d. 1 išl. 1566 m., d. 2 – 1570 m.) ir maldyną „Parafrazis“ (1574? m.). 1998-02-19 Ragainėje (dabar Neman) prie buv. bažnyčios pritvirtinta memorialinė lenta M. Mažvydui. Gimė apie 1520 m. Žemaitijoje (spėjama, kad Švėkšnos-Gardamo (2007 m. pastatytas kopyltstulpis) - Žemaičių Naumiesčio (2007 m. t. p. pastatytas kopyltstulpis) areale) (Šilutės raj.).
- 125 m., kai gimė [1898-05-21] **Salys Šemerys** (tikr. **Saliamonas Šmerauskas**) – poetas avangardistas, rinko ir užrašinėjo Klaipėdos krašto padavimus. Mirė 1981.
- 210 m., kai Priekulėje mirė [1813-05-22] **Danielius Gotlibas Zetegas**, išleidęs bitininkystės vadovėlį „Naudingos bičių knygelės“ (1801 m.). Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo Priekulėje. Gimė 1741-09-16 Bartuose.
- 155 m., kai gimė [1868-05-26] **Petras Mikolainis** – knygnešys, Mažosios Lietuvos spaudos darbuotojas. Mirė 1934-01-07.
- 230 m., kai Narkyčiuose (Įsruties aps.) gimė [1793-05-29] **Karolis Augustas Jordanas** – Tilžės superintendantas, vokiečių spaudoje paskelbęs darbų lietuvių etnografijos, mitologijos, kalbos klausimais, išvertęs F. Šilerio eilėraštį „Dauboj tarp kerdžių vargdienų“. Baigė Karaliaučiaus universitetą, mokytojavo, kunigavo. Mirė 1871-08-09 Ragainėje.
- **30 m., kai pašventinta [1993-05-31] Natkiškių evangelikų liuteronų bažnyčia, įrengta buv. klebonijoje. 1903-09-04 padėtas bažnyčios kertinis akmuo, 1904-11-29 pašventintos didingos neogotikinės bažnyčios bokštas 1944 m. numuštas, o po karo pastatas visiškai nugriautas.**

2023 m. birželis

- 250 m., kai Žabynuose (Darkiemio aps.) gimė [1773-06-05] **Johanas Frydrichas Glogau** – Mažosios Lietuvos raštijos veikėjas, evangelikų liuteronų kunigas. Išleido knygelę apie M. Liuterio gyvenimą (1818 m., 1882 m.). Mirė 1831-11-12 Papelkiuose.
- 270 m., kai Mielkiemyje mirė [1753-06(07?)-09] **Petras Gotlibas Milkus** – poetas, vertėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo, kunigavo. Išvertė dalį 1735 m. Biblijos, sueiliavo keliolika giesmių (išsp. 1753 m. giesmyne). Gimė 1693 m. Tilžėje.
- 85 m., kai gimė [1938-06-14] **Edmundas Kripaitis** – prozininkas.
- 125 m., kai Rudminuose (Pilkalnio aps.) gimė [1898-06-20] **Augustas Albertas Puskepalaitis** – Mažosios Lietuvos kultūros veikėjas, spaustuvininkas. Mirė 1979-08-20? Bostone.

- 100 m. kai Ramaškonyse (Gardino sr., Baltarusija) gimė [1923-06-23] **Vladas Jonas Gurnevičius** – poetas.
Mirė 2002 m.
- 80 m., kai gimė [1943-06-27] **Aloyzas Každailis** – prozininkas, istorikas, Klaipėdos Jūrų muziejaus direktorius (1975-2002 m.).
- 5 m., kai mirė [2018-05-08].
- 270 m., kai Narkyčiuose (Įsruties aps.) gimė [1753-06-30] **Jonas Gotfridas Jordanas** – raštinijos veikėjas, išsaugojo K. Donelaičio poemos „Metai“ rankraštį, redagavo Liudviko Rėzos Bibliją (1816 m.), užrašinėjo lietuviškas dainas. Baigė Karaliaučiaus universitetą, kunigavo.
Mirė 1822-08-1 Geldapėje.

2023 m. liepa

- 80 m., kai gimė [1943-07-04] **Daiva Kšanienė** – muzikologė, Mažosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto kraštotyrininkė, pedagogė, Mažosios Lietuvos enciklopedijos talkininkė, Klaipėdos universiteto profesorė.
- 130 m., kai gimė [1893-07-09] **Butkų Juzė** (tikr. **Juozas Butkus**) – poetas, dramaturgas, pedagogas, knygų leidėjas, visuomenės ir kultūros veikėjas. Mirė 1947-04-22.
- 30 m., kai Šiauliuose mirė [1993-07-21] **Mečislovas Bekeris** – mokytojas, 1989-04-16 Batakiuose išventintas kunigu diakonu. Rašė eiles ir giesmes. Aptarnavo Šiaulių, Panevėžio, Radviliškio, Kelmės ir Joniškio atsikuriančias parapijas.
Gimė 1927-02-02 Šingaudiškyje (Pakruojo raj.).
- 375 m., kai Karaliaučiuje mirė [1648-07-28] **Kristupas Šmitas** – giesmių eiliuotojas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo, kunigavo. Viena jo giesmė „Nauji metai stojos jau“ paskelbta D. Kleino giesmyne.
Gimė 1610-11-10 Želvoje (Įsruties aps.).
- 30 m., kai Smalininkuose mirė [1993-07-31] **Lidija Meškaitytė** – žymiausia Klaipėdos krašto savamokslė tapytoja, ypač vertingos jos peizažinės miniatiūros.
Gimė 1926-12-30 Antšvenčiuose (Pagėgių aps.).

2023 m. rugpjūtis

- 155 m., kai Smeltėje prie Klaipėdos gimė [1868-08-01] **Mikelis Kiošis** – visuomenės ir politikos veikėjas, spaudos darbuotojas, redaktorius. Dirbo spaustuvsė. Redagavo „Naują lietuvišką ceitungą“, „Lietuvos kelevių“, leido kalendorius, paskelbė religinės literatūros, kelionių aprašymų.
Mirė 1927-11-08 Tilžėje.
- **165 m., kai Bitėnuose (Ragainės aps.) gimė [1858-08-07] Martynas Jankus – visuomenės ir politikos veikėjas, spaudos darbuotojas, redaktorius. Redagavo „Aušra“, „Varpa“, leido „Garsa“, savo spaustuvsėje Bitėnuose spausdino knygas ir laikraščius. Nacių persekiotas, išvežtas į Vokietiją. Parašė eilėraščių, paskelbė publicistinių brošiūrų.**

Mirė 1946-05-23 Flensburge (Vokietija). Perlaidotas Bitėnuose 1993 m.

- 135 m., kai Jogauduose (Ragainės aps.) gimė [1888-08-13] **Jurgis Gerulis** – lietuvių kilmės Vokietijos kalbininkas, baltistas. Surinko ir išleido M. Mažvydo raštus (1922 m.) ir kt. 1945 m. Berlyne jį suėmė sovietai, tolesnis likimas nežinomas.
- 120 m., kai Mažuosiuose Šileliuose (Ragainės aps.) gimė [1903-08-15] **Emilijus Kraštinaitis** – vertėjas. Baigęs pradžios mokyklą, dirbo spaustuvėje, „Prūsų lietuvių balso“ redakcijoje, Klaipėdos, Kauno, Vilniaus įstaigose, Lietuvių kalbos ir literatūros institute, parašė vertingų atsiminimų apie Mažąją Lietuvą. Išvertė H. Manno „Profesorių Unratą“ (1948 m.), E. M. Remarque'o „Laikas gyventi ir laikas mirti“ (1958 m.), vokiškų novelių, lietuvių rašytojų kūrinių į vokiečių kalbą. Išvertė D. Kleino „Pirmąją lietuvių kalbos gramatiką“ (1957 m.), iššifravo Mato Pretorijaus „Prūsijos įdomybes“ (1999 m.).
- 40 m., kai Vilniuje mirė [1983-03-14].
- 160 m., kai Lazdynuose (Pilkalnio aps.) gimė [1863-08-16] **Augustas Ambrasaitis** – Rytprūsių ir Mažosios Lietuvos istorikas, kraštotyrininkas, pedagogas.
- 105 m., kai Graudenze (Pavyslyje) mirė [1913-11-23].
- 120 m., kai gimė [1903-08-18] **Vladas Andriukaitis** – prozininkas. Mirė 1936-07-31.
- 130 m., kai Berštininkuose (Pagėgių aps.) gimė [1893-08-27] **Viktoras Gailius** – Klaipėdos krašto Direktorijos (1923-1925 m.) pirmininkas, gubernatorius (1938-1939 m.). Mirė 1956-07-07 Pfullingene (Vokietija).
- 45 m., kai Vilniuje mirė [1978-08-27] **Ieva Simonaitytė** – prozininkė. Mokėsi savarankiškai, dirbo siuvėja, tarnavo įstaigose Klaipėdoje, nuo 1939 m. gyveno Kaune ir Vilniuje. Parašė romanus „Aukštųjų Šimonių likimas“ (1935 m.), „Pavasarių audroj“ (1938 m.), „Vilius Karalius“ (1939 m.), „Be tėvo“ (1941 m.), „Paskutinė Kūnelio kelionė“ (1971 m.), apysaką „Pikčiurnienė“ (1953 m.), autobiografinę trilogiją „... o buvo taip“ (1960 m.), „Ne ta pastogė“ (1962 m.), „Nebaigta knyga“ (1965 m.), ir kt. kūrinius. Gimė 1897-01-23 Vanaguose.

2023 m. rugsėjis

- 110 m., kai gimė [1913-09-16] **Steponas Skeivys** – pedagogas, vertėjas, kritikas. Mirė 2002-02-27.
- 105 m., kai Karaliaučiuje gimė [1918-09-26] **Valteris Kristupas Banaitis** – muzikas, žurnalistas, Mažosios Lietuvos visuomenės veikėjas, liuteroniškų giesmių liaudies melodijų rinkėjas, „Lietuvių evangelikų liaudies giesmių“ (1951 m.) parengėjas. Mirė 1999-09-09 Fürstenberge (Vokietija), palaidotas Bitėnuose.
- 320 m., kai Vėluvoje mirė [1703-09-28] **Jonas Rikovijus** – giesmių eiliuotojas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Parašė giesmių, paruošė D. Kleino giesmyno ir maldyno 1685 m. leidimą. Gimė 1652 m. Želvoje (Įsruties aps.).

2023 m. spalio

- 420 m., kai Jurbarke (Mažoji Lietuva) mirė [1603-10-05] **Jonas Bylaukis vyresnysis** – vienas iš spėjamų Wolfenbüttelio postilės autorių. Mokytojavo, kunigavo. Parašė giesmių, paruošė D. Kleino giesmyno ir maldyno 1685 m. leidimą. Gimė apie 1540 m. Vėluvoje.
- 265 m., kai Joneikiškiuose (Pakalnės aps.) mirė [1758-10-18] **Mykolas Zigmantas Engelis**, išvertęs dalį 1735 m. Biblijos. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Gimė 1700-10-05 Laukiškoje (Labguvos aps.).

2023 m. lapkritis

- 95 m., kai Pagėgiuose gimė [1928-11-01] gimė **Vytautas Juodkaxis** – habilituotas daktaras (fiziniai ir gamtos mokslai, geologija), Vilniaus universiteto gamtos mokslų fakulteto Hidrogeologijos ir inžinerinės geologijos katedros profesorius (1988 m.), Lietuvos MA narys korespondentas, tarptautinės hidrogeologų asociacijos, Lietuvos geologų sąjungos narys, rašytojas. Mirė 2021-03-01.
- 40 m., kai Brėmene (Vokietija) mirė [1983-11-04] **Adolfas Keleris** – spaudos darbuotojas, kunigas, Išeivijos lietuvių evangelikų liuteronų senjoras. Studijavo Kauno universitete, kunigavo Batakiuose, 1941 m. su šeima pasitraukė į Vokietiją. Gimė 1906-09-14 Šmuruose (Marijampolės aps.).
- 390 m., kai Mühlhausene (Ylavos aps.) gimė [1633-11-07] **Teodoras Lepneris** – Mažosios Lietuvos lietuvių kultūros tyrinėtojas, evangelikų liuteronų kunigas. Parašė knygą „Der Preusche Littauer...“ („Prūsų lietuvis“; išspausdintas 1744 m. ir 1848 m.). Mirė 1691-11-07 Būdviečiuose (Ragainės aps.).
- 245 m., kai Karaliaučiuje gimė [1778-11-08] **Frydrichas Vilhelmas Horchas** – spaustuvininkas, pirmosios spaustuvės Klaipėdoje įkūrėjas (1816 m.). Mirė 1855-01-13 Klaipėdoje.
- 540 m., kai Eislebene (Vokietija) gimė [1483-11-10] **Martynas Liuteris** – Bažnyčios reformatorius, visuomenės ir kultūros veikėjas, giesmių „Krikščionys, džiaukimės didžiai“, „Štai iš dangaus aš ateinu“, „O, mūsų Tėve Danguje“, „Tvirčiausia apsaugos pilis“ ir kt. autorius. Mirė 1546-02-18 ten pat. Palaidotas Witenbergo pilies bažnyčios kriptoje.
- 225 m., kai Elke (Lenkija) gimė [1798-11-11] **Eduardas Karolis Samuelis Gizevijus**, rinkęs lietuvininkų tautosaką ir etnografinę medžiagą bei ją skelbęs vokiečių periodikoje, išvertęs į vokiečių kalbą liaudies dainų ir pasakojamųjų kūrinių. Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo Tilžėje. Mirė 1880-05-9 Tilžėje.
- 175 m., kai Girėnuose (Ragainės aps.) gimė [1848-11-14] **Vilius Kalvaitis** – tautosakos bei kalbinės medžiagos rinkėjas ir leidėjas. Dirbo ūkyje, gyveno Berlyne. Paskelbė keletą liaudies ir autorinės kūrybos rinkinių („Lietuvos kanklės“, 1895 m.; „Prūsijos lietuvių dainos“, 1905 m., ir kt.), asmenvardžių, vietovardžių („Lietuviškų vardų klėtelė“, 1910 m.). Mirė 1914-06-22 Kaušiuose (Ragainės aps.), palaidotas tėviškėje.

- 85 m., kai gimė [1938-11-21] **Romas Sadauskas** – prozininkas, publicistas. Buvo Lietuvos rašytojų sąjungos Klaipėdos skyriaus sekretorius (1983-1987 m.), tapo pirmuoju Klaipėdoje teikiamos Ievos Simonaitytės literatūrinės premijos laureatu (1986 m.).
- 260 m., kai Papelkiuose (Labguvos aps.) mirė [1763-11-22] **Adomas Fridrichas Šimelpenigis** – poetas, vertėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo. Parašė pasaulietinių proginių eilių bei epigramų, išvertė Ch. Gillerto pasakėčių, sueiliavo giesmių, redagavo 1755 m. Biblijos leidimą, giesmyną (1750 m.).
Gimė 1699-07-25 Piktupėnuose.
- 95 m., kai Klibaliuose (Kelmės raj.) gimė [1928-11-22] **Juozas Marcinkus** – rašytojas, leidėjas, gamybininkas, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Garbės narys (nuo 1979 m.). Apdovanotas I. Simonaitytės literatūros premija. Mirė 2004-05-17.
- 210 m., kai Kalnininkuose (Pakalnės aps.) gimė [1813-11-30] **Rudolfas Andrius Cipelis** – 1849 m. Klaipėdoje ėjusio laikraščio „Lietuvininkų prietelis“ redaktorius, religinės literatūros vertėjas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, kunigavo, vėliau gyveno savo ūkyje Drukiuose (prie Priekulės).
Mirė 1894-02-19 Drukiuose.
- **105 m., kai pasirašytas [1918-11-30] Tilžės aktas, kuriuo buvo išreikštas Mažosios Lietuvos noras prisijungti prie Didžiosios Lietuvos.**

2023 m. gruodis

- 105 m., kai Kantone (Šveicarija) mirė [1918-12-01] **Mikelis Ašmys** – publicistas, kultūros veikėjas. Studijavo teisę Hallės, Berlyno, Karaliaučiaus universitetuose, dalyvavo Klaipėdos krašto lietuvininkų kultūrinėje veikloje. Atskirais leidiniais ir periodikoje paskelbė darbų politikos, švietimo klausimais, parašė vokiečių-lietuvių kalbų žodynėlį (1916 m.), lietuvių kalbos vadovėlį (1917 m.) ir kt.
Gimė 1891-12-06 Poviluose (Šilutės aps.). (*MLE, 1, 81)
- 155 m., kai Jenoje (Vokietija) mirė [1868-12-06] **Augustas Schleicheris** – vokiečių kalbininkas indoeuropeistas ir lituanistas, parašęs pirmą mokslinę lietuvių kalbos gramatiką („Litauische Grammatik“, 1856 m.), parengęs K. Donelaičio „Metų“ leidimą (1865 m.). Profesoravo Prahos ir Jenos universitetuose.
Gimė 1821-02-19 Neiningene (Vokietija).
- 140 m., kai Medukalniuose (Įsruties aps.) gimė [1883-12-09] **Fridrichas Bajoraitis** (slapyvardis – Paukštelis) – poetas, publicistas. Mokytojavo. Parašė eilėraščių (rink. „Gyvumo žodžiai“ 1932 m. išleido Vydūnas), periodikoje paskelbė lietuvininkų teises ginančių straipsnių.
Mirė 1909-03-16 Balandžiuose (Ragainės aps.).
- 200 m., kai Gumbinėje gimė [1823-12-11] **Karlas Teodoras Valdemaras Hoffheincas** – lietuvių raštijos tyrinėtojas. Studijavo Karaliaučiaus universitete, mokytojavo, kunigavo Įsėje, Verdainėje, Tilžėje. 1882-1889 m. „Lietuvių literatūros draugijos“ pirmininkas, paskelbė lietuviškų giesmių melodijų rinkinį „Giesmių balsai“ (1894 m.), straipsnių lietuvių kalbos ir raštijos klausimais.
Mirė 1907-08-31 Tilžėje.

- 115 m., kai Klaipėdoje gimė [1908-12-14] **Erikas Purvinas** – mokslininkas, botanikas, pelkėtyrininkas. Mokytojavo Klaipėdoje, Palangoje (1935-1939 m.). „Lietuviškajam botanikos žodynui“ pateikė Klaipėdos krašto augalų lietuviškus pavadinimus. Mirė 1999-08-17 Kaune.
- 150 m., kai Prialgavoje (Skuodo parapijoje) gimė [1873-12-24] **Frydrichas Megnis** – Žemaičių Naumiesčio kunigas diakonas, laikraščio „Sweczias“ leidėjas (1911-1914 m.), elementoriaus „Raktelis, arba pradžiamokslis evangeliškiems lietuvių vaikams“ (1913 m.) parengėjas, giesmės „Pasižadu Jėzui, ne savo esu“ autorius. Mirė 1950-10-09 Žemaičių Naumiestyje, kur ir palaidotas.
- 95 m., kai Klaipėdoje mirė [1928-12-27] **Ansas Bruožis** (slapyvardžiai: Prabočių Anūkas, A.B. Klaipėdiškis) – literatūros istorikas, bibliografas. Dirbo Kauno, Tilžės, Klaipėdos spaustuvėse, tarnavo Klaipėdos krašto Gubernatūroje. Parašė ir išleido 13 faktografinio pobūdžio knygų („Prūsų lietuvių raštija: trumpa Prūsų lietuvių knygų, kalendorių ir laikraščių apžvalga“ (1913 m.), istoriografinį veikalą „Mažosios Lietuvos buvysieji rašytojai ir žymesnieji lietuvių kalbos mylėtojai“ (1920 m.) ir kt.), paskelbė straipsnių lietuvių kultūros ir tautinių teisių klausimais. Gimė 1876-11-10 Martinuose prie Klaipėdos.

**Mažosios Lietuvos enciklopedija (MLE, 2000, 1 t.; MLE, 2003, 2 t.; MLE, 2006, 3 t.)
Voruta. - 2008 m.*